

รายวิชา ภาษาไทย

รหัสวิชา ท๒๑๑๐๑

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

เรื่อง มุมมองสุนทรีย์

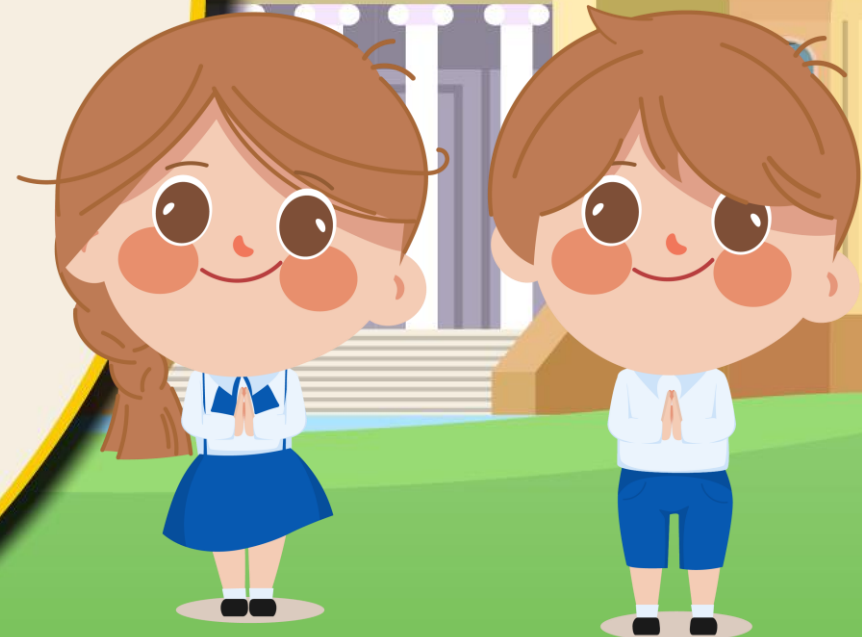
ครูผู้สอน

ครูวิชุดา

กสินจงกล

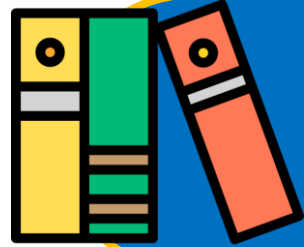
ครูธีรสุด

ฉำทรัพย์

มุมมองสุนทรีย์

จุดประสงค์การเรียนรู้

๑. บอกแนวทางการวิเคราะห์คุณค่าของวรรณคดีได้
๒. วิเคราะห์คุณค่าของวรรณคดีเรื่องนิราศภูเขาทองได้
๓. พุดนำเสนองานหน้าชั้นเรียนอย่างเหมาะสมได้

กิจกรรม

ให้ตัวแทนนักเรียนหยิบแถบคำประพันธ์
๑ ใบ และอ่านออกเสียงให้เพื่อน ๆ ฟัง
พิจารณาแผ่นบิงโกของกลุ่มตนเอง

กิจกรรม (ต่อ)

หากมีคำที่มีคุณค่าทางวรรณศิลป์ตรงกับ
คำประพันธ์ที่เพื่อนอ่าน ให้ทำเครื่องหมาย
ลงในช่องที่มีคำนั้น

กิจกรรม (ต่อ)

ผลิตภัณฑ์หีบแถบคำประพันธ์และอ่านต่อกัน
จนกว่าจะมีผู้ชนะ โดยนักเรียนกลุ่มใดที่ทำ
เครื่องหมายต่อกันครบ ๓ ช่อง ให้พูดคำว่า
“บิงโก” แล้วจะเป็นผู้ชนะ

นามนัย	สัญลักษณ์	อติพจน์
สัทพจน์	กระดานบิงโก วรรณศิลป์	อุปมา
อุปมา	บุคคลวัต	อุปลักษณะ

เกมบิงโกวรรณศิลป์

ลงมือทำ จดจำได้

ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ ๔-๕ คนจากนั้นให้นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษาใบความรู้ ดังนี้

กลุ่มที่ ๑ ศึกษาใบความรู้ที่ ๑ เรื่องเกร็ดความรู้

กลุ่มที่ ๒ ศึกษาใบความรู้ที่ ๒ เรื่องบันทึกเรื่องราว

วิถีชีวิต (มีต่อ)

ลงมือทำ จดจำได้ (ต่อ)

กลุ่มที่ ๓ ศึกษาใบความรู้ที่ ๓ เรื่องเลือกสรรคำ

กลุ่มที่ ๔ ศึกษาใบความรู้ที่ ๔ เรื่องศึกษาโวหาร

ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มสรุปเนื้อหาจากใบความรู้ที่ได้รับ จากนั้นออกมานำเสนอหน้าชั้นเรียน (มีต่อ)

ลงมือทำ จดจำได้ (ต่อ)

และให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันทำ
ใบงานเรื่องวิเคราะห์คุณค่าจากเรื่อง
นิราศภูเขาทอง

ใบความรู้ที่ ๑

เรื่อง เกร็ดความรู้

ใบความรู้ ๑ เรื่องเกร็ดความรู้
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑ เรื่องระหว่างทางบันทึก
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑๙ เรื่องมุมมองสุนทรีย์
รายวิชาภาษาไทย ๑ รหัสวิชา ท๒๑๐๑ ภาคเรียนที่ ๑ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

นิราศภูเขาทองจะสอดแทรกเกร็ดความรู้ให้ผู้อ่านนึกเห็นภาพและเข้าใจสภาพสังคมสมัยรัตนโกสินทร์ ดังเช่น การกล่าวถึงการประกอบอาชีพของชาวต่างชาติในช่วงที่สุนทรภู่เดินทางผ่านบ้านญวนชาวญวน เข้ามาอาศัยในยุครัตนโกสินทร์ตอนต้นรอบเกาะรัตนโกสินทร์ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าชาวญวนในสมัยนั้นเลี้ยงชีพด้วยการทำประมงน้ำจืดเพื่อการค้า เช่น

ถึงบ้านญวนล้วนแต่โรงแลสะพรั่ง มีช่องชั่งกุ้งปลาไว้ค้าขาย
ตรงหน้าโรงโพงพางเขาวางราย พวกหญิงชายพร้อมเพรียงมาเมียงมอง

สุนทรภู่เมื่อเดินทางผ่านสถานที่ อาทิ วัดประโคนปึก สุนทรภู่ได้บอกเล่าเรื่องราวที่มาของชื่อวัดแห่งนี้ไว้ว่าบริเวณนี้เป็นที่ปักเสาประโคนเพื่อปักเขตแดน เช่น

ถึงอารามนามวัดประโคนปึก ไม่เห็นหลักลือเล่าว่าเสาหิน
เป็นสำคัญปักแดนในแผ่นดิน มีรู้สิ้นสุดชื่อที่ลือชา

นอกจากนี้ สุนทรภู่อยังได้กล่าวถึง สามโคก ซึ่งพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยพระราชทานเปลี่ยนชื่อเป็น ปทุมธานี เพราะมีพระราชดำริว่าเมืองนี้เป็นบริเวณที่มีดอกบัวขึ้น อยู่เป็นจำนวนมาก เช่น

ถึงสามโคกโคกถวิลถึงปิ่นเกล้า พระพุทธเจ้าหลวงบำรุงซึ่งกรุงศรี
ประทานนามสามโคกเป็นเมืองตรี ชื่อปทุมธานีเพราะมีบัว

ใบความรู้ที่ ๒

เรื่อง บันทึกเรื่องราว วิถีชีวิต

ใบความรู้ที่ ๒ เรื่องบันทึกเรื่องราวชีวิต
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑ เรื่องระหว่างทางบันทึก
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑๙ เรื่องมุมมองสุนทรีย์
รายวิชาภาษาไทย ๑ รหัสวิชา ท๒๑๑๐๑ ภาคเรียนที่ ๑ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

นิราศภูเขาทองได้บันทึกเรื่องราว วิถีชีวิตและวัฒนธรรมของผู้คนร่วมสมัย ดังเช่น วิถีชีวิตของชาวบ้าน วัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่น และศิลปะแขนงต่าง ๆ

ในทัศนะของสุนทรภู่จะมองว่าแม้ว่าการดำเนินชีวิตจะยากลำบากแต่ก็ไม่ปฏิเสธว่าสังคมไทยร่มเย็นและสงบสุข ดังจะเห็นได้จากการพรรณนาภาพบ้านเมืองที่มีภูมิประเทศงดงาม คงความเป็นธรรมชาติ เช่น

จนแจ่มแจ้งแสงตะวันเห็นพันธุ์ผัก
เหล่าบัวเผื่อนแลสล้างริมทางจร

ดูน่ารักบรรจงสงเสกสร
กำกึ่งซ้อนเสียดสาหร่ายได้คงคา

การติดต่อกับชาย สุนทรภู่มักถ่ายทอดภาพสังคมสองฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาไว้ในบทประพันธ์เรื่องต่าง ๆ ที่แต่งอยู่เสมอ เช่นเดียวกับในนิราศภูเขาทองที่สุนทรภู่ได้บรรยายสภาพบ้านเมือง และวิถีชีวิตของผู้คน ตลอดจนบรรยากาศของสถานที่ อาทิ ภาพการค้าขายที่ดำเนินไปอย่างคึกคัก มีการนำสินค้าหลากหลายประเภทที่บรรทุกมากับเรือสำเภาวางขายในแพที่จอดเรียงรายอยู่ตามริมน้ำ

ไปพันวัดที่ศนาริมทำน้ำ
มีแพรผ้าสารพัดสีม่วงตอง

แพประจำจอดรายเขาชายของ
ทั้งสิ่งของชาวเหลืองเครื่องสำเภา

สุนทรภู่กล่าวถึงหญิงสาวชาวมอญ ซึ่งอาศัยอยู่ในย่านปากเกร็ด (เขตจังหวัดนนทบุรี) ในสมัยนั้น นิยมแต่งหน้าและแต่งผมตามอย่างหญิงสาวชาวไทย เช่น การมัดหน้า ถอนใรจุก คือ ถอนผมรอบ ๆ ผมจุกให้เป็นแนวเล็ก ๆ จนเป็นวงกลมรอบผมจุกและจับเขม่า ซึ่งเป็นวิธีการแต่งผมเพื่อให้ผมมีสีดำเป็นมัน โดยใช้เขม่าผสมกับน้ำมันหอม เช่น

ถึงเกร็ดย่านบ้านมอญแต่ก่อนเก่า
เตี้ยน้อมมอญถอนใรจุกเหมือนตุ๊กตา

ผู้หญิงเกล้ามวยงามตามภาษา
ทั้งมัดหน้าจับเขม่าเหมือนชาวไทย

ใบความรู้ที่ ๓

เรื่อง เลือกสรรคำ

ใบความรู้ที่ ๓ เรื่อง เลือกสรรคำ
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑ เรื่อง ระหว่างทางบันทึก
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑๙ เรื่อง มุมมองสุนทรีย์
รายวิชาภาษาไทย ๑ รหัสวิชา ท๒๑๑๐๑ ภาคเรียนที่ ๑ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

นิราศภูเขาทอง นอกจากจะมีคุณค่าด้านเนื้อหาแล้ว ในด้านวรรณศิลป์ก็ได้รับการยอมรับว่า มีความงดงามและมีความไพเราะ แม้สุนทรภู่จะใช้ถ้อยคำธรรมดาสามัญในการประพันธ์ แต่ทว่า มีความหมายลึกซึ้ง สะเทือนอารมณ์ และสร้างจินตภาพได้อย่างชัดเจน นิราศภูเขาทองจึงมีคุณค่า และความดีเด่นในด้านวรรณศิลป์ ดังการเล่นเสียง บทประพันธ์ของสุนทรภู่ ถือได้ว่ามีความดีเด่น เรื่องการเล่นเสียงโดยเฉพาะการเล่นเสียงสัมผัสภายในวรรค ทั้งสัมผัสสระและสัมผัสอักษรทำให้กลอนนิราศ ภูเขาทองมีความไพเราะเป็นอย่างมาก เช่น

ดูน้ำวังกลิ้งเขียวเป็นเกลียวกลอก กลับกระฉอกฉาดฉัดฉวัดเฉวียน
บ้างพลุ่งพล่งวู้งว้างเหมือนกงเกวียน ดู เวียนเวียนคว้างคว้างเป็นหว่างวน
สัมผัสอักษรที่พบ คือ เกลียวกลอก ฉกฉกฉาดฉัดฉวัดเฉวียน กงเกวียน หว่างวน

ทั้งองค์ฐานรานราวถึงกำแหก เหยอแยกยอดทรวดก็หลุดหัก
ไอ้เจดีย์ที่สร้างยังร้างรัก เสียตายนกกินน้ำน้ำตากระเด็น
สัมผัสอักษรที่พบ คือ นกกิน น้ำน้ำ

เมื่อเคราะห์ร้ายกายเราก้เท่านี้ ไม่มีที่พสุธาจะอาศัย
ล้วนหนามหนึบเจ็บแสบคับแคบใจ เหมือนนกไร้รังเร่อยู่เอกา
สัมผัสอักษรที่พบ คือ คับแคบ ไร้รังเร่

ใบความรู้ที่ ๔

เรื่อง ศึกษาโหรา

ใบความรู้ที่ ๔ เรื่องศึกษาโหรา
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑ เรื่องระหว่างทางบันทึก
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑๙ เรื่องมุมมองสุนทรีย์
รายวิชาภาษาไทย ๑ รหัสวิชา ท๒๑๑๐๑ ภาคเรียนที่ ๑ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

นิราศภูเขาทองมีโหราที่คมคายและยังมีความหมายที่สร้างอารมณ์สะเทือนใจ และสะท้อน
สัจธรรมและความจริงของชีวิตได้อย่างชัดเจน เพราะกวีแต่งจากประสบการณ์ชีวิตของตนซึ่งส่วนมากเป็น
สิ่งธรรมดาที่มนุษย์ทุกคนย่อมเคยประสบ นิราศภูเขาทองจึงเป็นที่ติดใจผู้อ่านและนิยมอ้างอิงกันต่อมา
จนถึงปัจจุบัน เช่น

ไม่เมาเหล้าแล้วแต่เรายังเมารัก
ถึงเมาเหล้าเข้าสายก็หายไป

ฯลฯ

เห็นโคกใหญ่ใกล้น้ำระกำแฝง
เหมือนโคกพิที่ชำระกำเจือ

ฯลฯ

เคยหมอบใกล้ได้กลิ่นสุคนธ์ตรลบ
สิ้นแผ่นดินสิ้นรสสุคนธา

ฯลฯ

เมื่อเคราะห์ร้ายกายเราก็เท่านี้
ล้วนหนามเหน็บเจ็บแสบคับแคบใจ

ฯลฯ

สุดจะหักห้ามจิตคิดเอน
แต่เมาใจนี้ประจำทุกค่ำคืน

ทั้งรักแข่งแถมสวาทประหลาดเหลือ
เพราะรักเรือแรมสวาทมาดลคลาย

ละอองอบรสรินขึ้นนาสา
วาสนาเรากี่สิ้นเหมือนกลิ่นสุคนธ์

ไม่มีที่พสุธาจะอาศัย
เหมือนนกไร่ร้างเร่อยู่เอยกา

ใบงาน

เรื่อง วิเคราะห์คุณค่า จากเรื่องนิราศภูเขาทอง

ใบงานที่ ๑ เรื่อง วิเคราะห์คุณค่าจากเรื่องนิราศภูเขาทอง
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑ เรื่องระหว่างทางบันทึก
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑๙ เรื่องมุมมองสุนทรีย์
รายวิชาภาษาไทย ๑ รหัสวิชา ท๒๑๑๐๑ ภาคเรียนที่ ๑ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านบทประพันธ์ที่กำหนด แล้วตอบคำถาม

๑. นักเรียนเห็นด้วยกับบทประพันธ์นี้หรือไม่ อย่างไร
ถึงบางพูดพูดดีเป็นศรีศักดิ์ มีคนรักสล้ออรร้อยจิต
แม่นพูดชั่วตัวตายทำลายมิตร จะชอบผิดในมนุษย์เพราะพูดจา

๒. บทประพันธ์นี้สะท้อนให้เห็นสภาพสังคมเป็นอย่างไร
มาจอตำนานวัดพระเมรุขาม ริมอารามเรือเรียงเคียงขนาน
บ้างขึ้นล่องร้องรำเล่นสำราญ ทั้งเพลงการเกี้ยวแก๊กันแซ่แข็ง
บ้างฉลองผ้าป่าเสภาขับ ระนาดรับร่ำคล้ายกับนายเส็ง
มีโคมรายแลอร่ามเหมือนสามเพ็ง เมื่อคราวเคร่งก็มีใครจะได้อุด

๓. บทประพันธ์นี้กล่าวถึงบุคคลใด อย่างไร
ถึงหน้าวังตั้งหนึ่งใจจะขาด คิดถึงบาทพิตรอดิศร
ไอ้ผ่านเกล้าเจ้าประคุณของสุนทร แต่ปางก่อนเคยเฝ้าทุกเช้าเย็น
พระนิพนพานปานประหนึ่งศิระชะขาด ด้วยไธัญตียากแค้นถึงแสนเข็ญ
ทั้งโรคช้ำกรรมชดวิบัติเป็น ไม่เล็งเห็นที่ซึ่งจะพึงพา

ใบงาน
เรื่อง วิเคราะห์คุณค่า
จากเรื่องนิราศภูเขาทอง

ใบงานที่ ๑ เรื่องวิเคราะห์คุณค่าจากเรื่องนิราศภูเขาทอง
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑ เรื่องระหว่างทางบันทึก
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑๙ เรื่องมุมมองสุนทรีย
รายวิชาภาษาไทย ๑ รหัสวิชา ท๒๑๑๐๑ ภาคเรียนที่ ๑ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านบทประพันธ์ที่กำหนด แล้ววิเคราะห์ว่ามีความดีเด่นด้านวรรณศิลป์อย่างไร

๑. ถึงบางเตื่อโถมะเตื่อเหลื่อประหลาด เหมือนคนพาลหวานนอกย่อมขมใน	บังเกิดชาติแมลงหมีมีโนไต้ อุปไมยเหมือนมะเตื่อเหลื่อระอา
.....	
.....	
.....	
๒. ดูน้าวิ่งกลิ้งเขี้ยวเป็นเกลียวกรอก บ้างพลุ่งพล่งวุ้งเหมือนงกเกวียน	กลับกระดกถาดฉัดฉวัดเฉวียน ดูเวียนเวียนคว้างคว้างเป็นหว่างวน
.....	
.....	
.....	
๓. เห็นโคกใหญ่ไกลน้าระกำแฝง เหมือนโคกพีที่ระกำก็เข้าเจือ	ทั้งรักแฉมแขงสวาทประหลาดเหลื่อ เพราะรักเรือแรมสวาทมาคาลาดคลาย
.....	
.....	
.....	
๔. ไม่เห็นคลองตองค้ำยูกอยู่กลางทุ่ง เป็นกลุ่มกลุ่มกุ่มกายเหมือนทรายซัด	พอหยุดยงดูซุ่มมารุมกัด ต้องนั่งปัดแปะไปมีไต้บนอน
.....	
.....	
.....	

ใบงานที่ ๑ เรื่อง วิเคราะห์คุณค่าจากเรื่องนิราศภูเขาทอง
 หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑ เรื่องระหว่างทางบันทึก
 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑๙ เรื่องมุมมองสุนทรีย
 รายวิชาภาษาไทย ๑ รหัสวิชา ท๒๑๑๐๑ ภาคเรียนที่ ๑ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านบทประพันธ์ที่กำหนด แล้วตอบคำถาม

๑. นักเรียนเห็นด้วยกับบทประพันธ์นี้หรือไม่ อย่างไร ถึงบางพูดพูดดีเป็นศรีศักดิ์ มั่นพูดชั่วตัวตายทำลายมิตร	มีคนรักสล้อออ้อยจิต จะชอบผิดในมนุษย์เพราะพูดจา
๒. บทประพันธ์นี้สะท้อนให้เห็นสภาพสังคมเป็นอย่างไร มาจดทำหน้าวัดพระเมรุข้าม บ้างขึ้นล่องร้องรำเล่นสำราญ บ้างฉลองผ้าป่าเสภาขับ มีโคมรายแลอร่ามเหมือนสามเพ็ง	ริมอารามเรือเรียงเคียงขนาน ทั้งเพลงการเกี่ยวแก่น้ำแข่ง ระนาดรับร่ำคล้ายกับนายเส็ง เมื่อคราวเคร่งก็มีใครจะได้อู
๓. บทประพันธ์นี้กล่าวถึงบุคคลใด อย่างไร ถึงหน้าวังตั้งหนึ่งใจจะขาด ไอ้ผ่านเกล้าเจ้าประคุณของสุนทร พระนิพนพานประหนึ่งศีระชะขาด ทั้งโรคช้ำกรรมชั้ววิบัติเป็น	คิดถึงบาทพิตโรดิศร แต่ปางก่อนเคยเฝ้าทุกเข้าเย็น ด้วยโรฎาติยากแค้นถึงแสนเชียว ไม่เล็งเห็นที่ซึ่งจะพึงพา

ชื่อ-สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

ใบงานที่ ๑ เรื่องวิเคราะห์คุณค่าจากเรื่องนิราศภูเขาทอง
 หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑ เรื่องระหว่างทางบันทึก
 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑๙ เรื่องมุมมองสุนทรีย
 รายวิชาภาษาไทย ๑ รหัสวิชา ท๒๑๑๐๑ ภาคเรียนที่ ๑ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านบทประพันธ์ที่กำหนด แล้ววิเคราะห์ว่ามีความดีเด่นด้านวรรณศิลป์อย่างไร

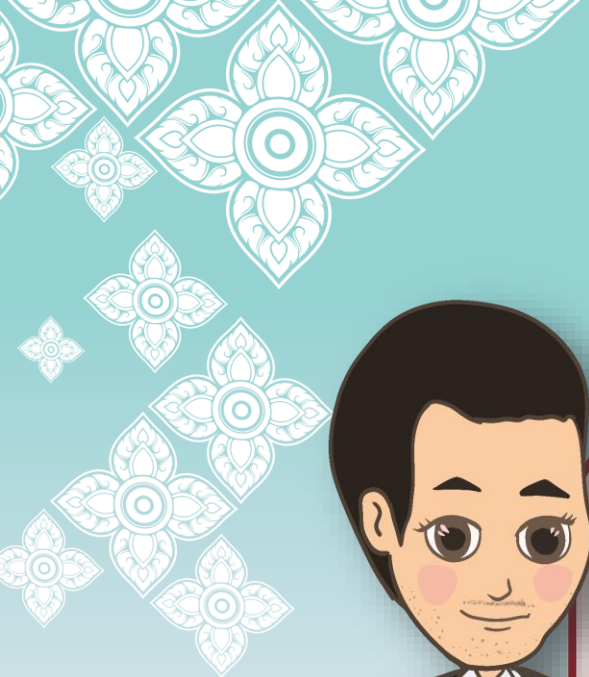
๑. ถึงบางดีไอ้มะเดื่อเหลือประหลาด เหมือนคนพาลหวานนอกยอมขมใน	บังเกิดชาติแมลงหวี่มีในไส้ อุปไมยเหมือนมะเดื่อเหลือระอา
๒. ดูน้ำว้างกึ่งเขียวเป็นเกลียวกรอก บ้างพลุกพลั่งรุ่งเรืองงกเวียน	กลับกระดกอดฉัดฉัดฉวัดเฉวียน ดูเวียนเวียนคว้างคว้างเป็นหว่างวน
๓. เห็นโคกใหญ่ใกล้น้ำระกำแฝง เหมือนโคกพีที่ระกำก็เข้าเงื่อ	ทั้งรักแค้นแค้นสวาพประหลาดเหลือ เพราะรักเรือแรมสวาพมาคลาดคลาย
๔. ไม่เห็นคลองต้องค้ำอยู่กลางทุ่ง เป็นกลุ่มกลุ่มกุ่มกุ่มกายเหมือนทรายชั้ด	พอหยุดยงอยู่ชุมมารุมกัด ต้องนั่งปัดแปะไปมิได้นอน

ชื่อ-สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

ชวนคิดช่วงท้าย

คุณค่าด้านเนื้อหา สังคม และวรรณศิลป์

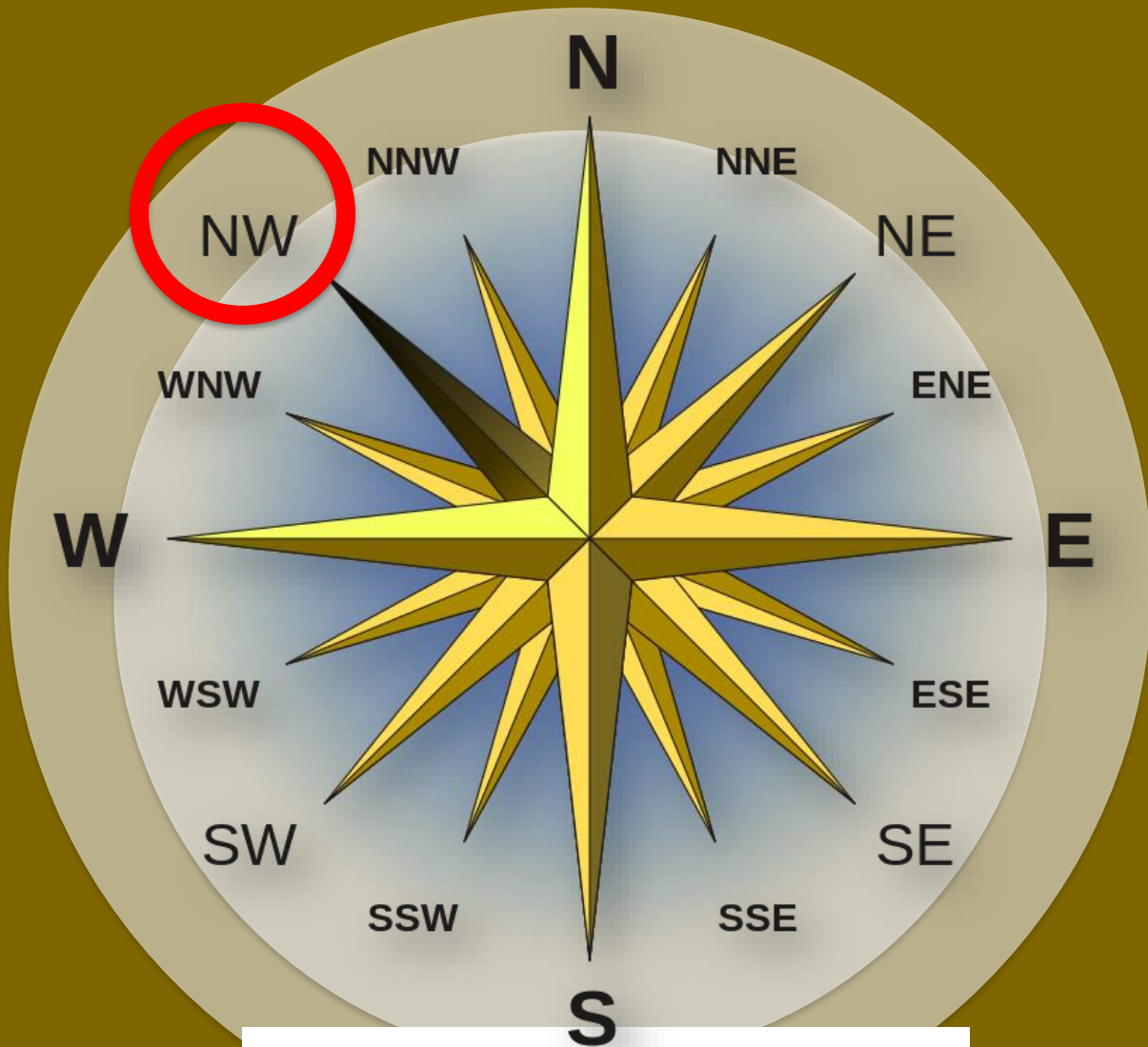
คำไหนใช้ถูก

พ่ายัพ

พ่ายับ

พายัพ

สืบค้นจาก : <https://th.wikipedia.org/>

แหล่งที่มา : <https://dictionary.orst.go.th/> พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๕๔ สืบค้นเมื่อ ๒๕ เมษายน ๒๕๖๕

บทเรียนครึ่งต่อไป

บทกวีประทับใจ

ดาวน์โหลดเอกสารได้ที่ www.dltv.ac.th

รายวิชาภาษาไทย
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

